

temeljito odgovara. Razlika je u samom raspravljanju. Prvi dio kao da pred sobom gleda i vidi pogane, bezvjerce, racijonaliste, koji se otimaju i ne će da priznaju božansko poslanje Isusovo, dakle i njegovu vjeru. Ovdje se više obzire na grčkoistočnjake i protestante. Umni autor (djelo je na francuskom jeziku izašlo sedamnaest puta!) raspreda ovamo iznajprije o crkvi općenito, prelazi na katoličku rimsku crkvu, tumači njene povlastice, brani crkvu od napadaja i prigovora (vrlo lijep odsjek), pokazuje, koliko je uradila i što čini crkva na probit i ubar prosvjete i blagostanja naroda.

Preporučamo vrlo rado tako solidno djelo u vrsnom prijevodu. Cijena je II. dijelu K 2'50 (i prvi toliko stoji), oba dijela zajedno s poštarinom K 5'60. *V. R.*

Dictionnaire apologétique de la foi catholique. Jedva će biti nešto preko godinu dana i već su u našim rukama tri snopića sa 960 kolona ovog znamenitog apologetičkog rječnika. Četvrti je snopić već na putu. Potom je gotovo sigurno, da će cijelo djelo od kojih 16 snopića biti odštampano u četiri godine. Djelo je u velikom (4°) leksikografskom formatu čitljivim i jasnim slovima štampano. Lako ga je upotrebljavati, jer je alfabetskim redom poregano. Na koncu će biti pored toga još i kazalo, koje će ukratko iscrpiti i prikazati točan sadržaj svakog članka. Glavne misli pojedinog većeg članka (na pr. Agnosticisme, Conversion, Dieu etc.) jesu i sad rečene na čelu članka.

Svaki snopić broji 320 kolona, i stoji 5 franaka kod: Gabriel

Beauchesne et Cie, Paris (6e), Rue de Rennes 117. Platiti treba izašle snopiće i predbrojiti cijelo djelo. Svaki snopić može se platiti i 14 dana poslije primitka, ali se pojedini snopići ne prodaju već onomu, koji je predbrojničnik cijeloga djela.

Najnovija (15. V. 1910.) pariška „Revue pratique d'Apologétique“ — jedna od najvršnjih svjetskih smotri apologetičnih — veli (T. X. p. 291.) o tom „Dictionnaire apologétique“, da je ovo sadašnje četvrto izdanje — poredimo li ga s prijašnjim — gotovo sasvim novo djelo.¹ I. B. Jaugey izdao je prvi puta „Dictionnaire apologétique“ g. 1888. Bio je dobar za prilike onoga doba osobito kad su ga u drugom i trećem izdanju popunili suplementarnim svescima. No kako apologetički članci treba da se primijene potrebama novog vremena latio se početkom god. 1909. A. D'Alès, profesor na katoličkom Institutu u Parizu, ogromnog posla, da sasvim preuredi taj rječnik i tako ga spremi, kako bi bio na savremenoj znanstvenoj visini i u svakom pogledu potpuno doraslo oružje katolikâ u njihovim potrebama vjerskim, moralnim, znanstvenim, socijalnim itd. Zato je svakom članku dodana obilna katolička i protivnička literatura (francuska, njemačka, engleska), da čitatelju pomogne u njegovom daljnjem izučavanju predmeta.

¹ Možda nije na odmet, ako doslovno pribilježim, što tim povodom veli Revue: „G. d'Alès zauzima u Institutu teološku katedru. Onima, koji katkada pitaju, čemu su katolički Instituti, može se odgovoriti: „Da uzmognu stvoriti od redakcije Jaugey-ove apologetički rječnik redakcije d'Alès-ove. Kad bismo izgubili katoličke Institute, brzo bismo pali opet na — Jaugey-a.“

Doista treba reći, da dojakošnja 4 snopića jamče, te će ovo zamašno djelo biti prava riznica apologetu, izvrstan vogj konferencieru, jezgrovita lektira laiku. Već glas glavnog urednika, strogog naučenjaka i katolika D'Alès-a, govori nam, da u djelo ne će ući ništa, što ne bi bilo savršeno ispitano u svakom pogledu. Djelu je cilj istina: istina u vjerskim, istina u znanstvenim problemima. Sigurni rezultat znanosti i pravo predočena dogma katoličke vjere ne mogu da dogju u protivuriječje. Jedno je i drugo istina, koju Bog očituje na razne načine: posredno u prirodi ili neposredno u objavi. Zato D'Alès budno bdije, da u njegov Dictionnaire pišu samo naučenjaci prvoga reda, a i ti da prinesu samo takove radnje, u kojima se zreali rigorozna točnost znanosti i savršena ortodoksija vjere. Tako na pr. pišu u Dictionnaire: bibličisti Batiffol (članak: Apôtres), Mangelot (Canon catholique des Saintes Ecritures), filozofi i teolozi Bachelot (članak: Apologétique, Apologie), Sertillanges (Art), arheolog Allard (Catacombes chrétiennes de Rome), liječnici Surlbled, Goy (Célebrologie, Chasteté), misionar Wieger (Chiene), liturgičar Cabrol (Culte chrétien), političar De Mun (Démocratie), bivši časnik Rivet (Duel) i t. d. Na taj je način D'Alès postigao savršeno svoju zadaću za naše prilike. U ovom apologetičkom Dictionnaireu naći ćemo potpunu znanstvenu apologija katoličke vjere. Svaka pojedina istina bit će strogo dokazana i opet svagdje će se točno i jasno odgovoriti na sve prigovore (protudokaze), što ih protivnici iznose bilo protiv vjere nopće, bilo protiv pojedine katoličke istine na-

pose. Kako pišu u Dictionnaire apologetique moderni naučenjaci, prirodno je, da će upotrijebiti moderne metode i osvrtni se na najmodernije radnje u katoličkom i protivničkom taboru. Modernizma ipak ne će biti. Da je tako, jamče nam u dojakošnim snopićima mnogi članci, koje smo prelistali i detaljnije pregledali. Svjedoči nam i „Imprimatur“ pariške crkvene oblasti, što ga svaki snopić nosi na unutrašnjem omotu.

Nedostaje nam prostora, da pišemo točnu kritiku (nije zato još ni doba), hoćemo samo da referimo i upozorimo na to znamenito djelo. Zato k rečenom pridajemo samo još neke momente. Danas su za nas osobito aktuelne: poredbena znanost religija, prirodne i socijalne znanosti, kriticizam u filozofiji, povijesti i svetom pismu. U svim je člancima te struke Dictionnaire apologetique baš na savremenoj visini.

Otvorimo na pr. za poredbenu znanost religija članak „Babylone et la Bible“. Napisao ga poznati stručnjak A. Condamin. Ina 31 kolonu (jasnog ali) sitnog tiska. Vrlo sumnjam, da bi se stvarno dalo više reći u knjizi od 100 i više stranica. Ogromnu literaturu za ovo pitanje proučio je pisac savršeno i prikazao nam rezultat znanosti tako jasno, da i pravi laik u tom problemu očevidno gleda čistu istinu. O pismu, o pričama babilonskim, o njihovoj znamenitoj literaturi, o epu Gilgameš, o zakonodavcu Hammurabi, o imenu Jahve, o svetkovinama na pr. sabat, purim i t. d. o svem tom i drugom mnogoćem poučava ova studija tako točno i tako lako, da bi dobra memorija znala ponoviti gotovo riječ po riječ cijelu

raspravu. A kako je jak dojam, što ga članak ostavlja u našoj duši! Upravo se veselimo, što su iskopine babilonske potvrdile povijest, kako je kazuje sveto pismo staroga zavjeta. Radujemo se, što iza ovih asirskih nalaza božanski karakter svetoga pisma još jače izbija. Umiruje nas što ovom prigodom na vlastite oči gledamo, da ne treba vjerovati svakom zaključku tako zvane poredbene znatnosti religijâ; da se ne valja pozdavati u pučko prikazivanje historije religijâ; da ne treba odmah primati i filozofskih ili religioznih izvoda pojedinih makar i glasovitih asirioloških lingvista. Dokazano je eto: da pojedini lingvisti često tvrde, što kasnije drugi pobiju; da često hipotezu iznose kao gotovu istinu; što više, da se nagje i takovih, koji izvlaču i interpoliraju tekst, samo da tobože dokažu svoju unaprijed sazdanu antikataličku tvrduju. Pobugjuje nas na rad, što saznajemo, da doista imade sličnosti između mnogih kazivanja svetoga Pisma i babilonskih iskopina. Stručno proučavanje valja da nas uvjeri, kako su pisci Svetoga pisma doista poznavali tradicije babilonskih suptlemenika, ali kako su ipak bili u svom radu nezavisni.

No baš iza iskopina babilonskih je upravo očevidno, da izraelski pisci u ovim prilikama ne bi bili mogli bez osobite i izvanredne svrhunaravne pomoći Božje (inspiracije) očuvati tako čisto mono-teističko vjerovanje, tako čisti kult, tako savršen moral i t. d. Babilonske su dakle iskopine više koristile ugledu svetog Pisma, nego što su tendenciozni asiriolozi mogli naškoditi.

Jednako je majstorski obragjen

članak A. Durand-a: „Critique Biblique“ u 58 kolona. Pravi je to enchiridion za modernu introdukciju u Sveto pismo. — Kratki člančić Bruckerov: „Deluge“ kazuje nam u 5 kolona sve, što o tom toliko pretresanom pitanju valja znati. — U moralu će se jedva naći jasnije i aktuelnije obragjenih članaka od Moisant-ova „Conscience“ i Munyuck-ova „Determinisme“. — O Kantovu kriticismu i njegovim posljedicama nije gotovo moguće kraće, točnije i bolje raspravljati, nego što tu piše Valensin „Criticisme kantien“. — Krasnu i potpunu pouku nose nam historični članci: Croisades (L. Brehier), Canossa (Guilleux), Barthélemy (Brière); juridički: Curie Romaine, Congrégations romaines; socijalni: Droit divin des Rois, du seigneur i t. d. i t. d.

Nije moguće iznijeti svih ljepota ovog apologetičnog rječnika. Treba ga nabaviti i čitati. Onda će svak vidjeti, koju nam kolosalnu pruža korist, ali i koliko duševno uživanje!

Dr. Franjo Barac.

I. Catherinet: Le rôle de la volonté dans acte de foi. Langres, dobiva se kod pisca, 1908. str. 113.

Koju ulogu imade volja kod kompliciranog sistema psiholoških čina, koji pripravljaju i konstituiraju čin vjere kod posve normalnog čovjeka, to je problem kojega si je stavio pisac. On to pitanje riješava s obzirom na sve glasovitije teologe. Uspjelo mu je mnogu nejasnost razbiti i gdje koje je pitanje osobito dobro precizirao.

Lagrange P. M. J. Études bibliques. Le Messianisme chez les Juifs (150 avant J. Ch. à 200